

AĞIZDA ÇALIŞMA SIRASINDA TEKNİKERİN YARDIMI

Dört elle sunulan diş hekimliği hizmetinin temel prensibi; hekime tüm meslek uygulaması sırasında bu konuda eğitim almış bir yardımcı personelin teknik destek sağlaması esasına dayanır. Dört el tekniği olarak da ifade edilen bu prensip uygulanırken mantıklı bir tedavi planlaması yapılmalı, el aletleri ve araç-gereçler ergonomik olarak seçilmeli, bu ekipman çalışma ekibinin rahatça ulaşabileceği şekilde düzenlenmelidir. Hekim, hasta ve yardımcı personel tüm işlemler sırasında dengeli bir postür sağlayacak şekilde oturtulmalı, çalışma sırasında hareket ekonomisi sağlanmalı ve aletlerin hekime transferi, sadece uygun transfer alanlarından ve gerektiğinde yapılmalıdır.

Çalışma alanının aydınlatılması

Klinik içerisinde yeterince ve doğru bir şekilde aydınlatılması genel çalışma düzeninin sağlanması açısından çok önemlidir. Ancak ağız içinde çalışmalar sırasında, oral kavitenin yeterli miktarda aydınlatılmış olması ve çalışma sırasında hekimin eli veya aletler tarafından gölgelenmemesi gerekir. Bu amaçla ünit üzerinde genellikle halojen ampul içeren reflektör adı verilen lambalar bulunur. Çok parlak ışık verdiği için, asla hastanın gözlerine tutulmamalıdır. Yardımcı personel, hekim reflektör ü ittiğinde ışığın hastanın göz bölgesine gelmemesini sağlamalı veya hemen reflektörü kapatmalıdır. Bazı reflektörler, ortama ısı da verebilir. Gölgelenmenin azaltılması veya oral kavitenin arka bölgelerine ışığın iletilmesi için muayene takımında bulunan ağız içi aynasından yararlanılabilir.

Dokuların çalışma alanından uzaklaştırılması

Yardımcı personelin ağız içerisindeki çalışmalar sırasındaki en önemli görevlerinden biri de dil, yanak veya dudak gibi dokuların çalışma alanından uzaklaştırılmasıdır. Böylelikle hem hekimin rahat bir şekilde çalışmasına olanak sağlanırken hem de yumuşak dokuların döner başlık uçları gibi kesici aletlerle yaralanması önlenir. Bu amaçla muhtelif ağız ekartörleri ve dil basacakları kullanılabilirse de, alet sapları veya ağız aynası da dokuları ekarte etmek için kullanılabilir. Bu el aletleri; aynı zamanda döner başlık uçlarına siper olarak da kullanılırlar.

Hekime alet ve malzemelerin iletimi

Hekimin, çalışma sırasından alet ve cihazları kendisinin değiştirmesinin istenmemesi nedeniyle yardımcı personelin belli bir prensip dâhilinde hekime alet iletimi yapması gerekir. Her şeyden önce yardımcı tarafından hekimin ihtiyacı önceden bilinmelidir. Standartlaşmış, güvenli bir aktarım işlemi takip edilmelidir. Aletler, sadece aktarım bölgesinde değiştirilmelidir. Aletler hekime aktarılırken; tedavi uygulanan çeneye göre, aletin çalışma ucu doğru yönde teslim edilmelidir. Bunun için el aletinin çalışma ucu tedavi üst çeneye yapılıyor sa yukarı, alt çeneye yapılıyorsa aşağı bakmalıdır.

Alet ve malzemeler tepsi üzerinde kullanım sıralarına göre muhafaza edilmelidir. Alet tepsisi veya dolap içerisinde alete ulaşımında dikkati dağıtacak teferruat veya döküntü bulunmamalıdır.

Genel olarak diş hekimliği uygulamalarında üç temel alet tepsisi yerleşim ve alet iletim prensibi vardır: **a)** Aletlerin hastanın göğüs bölgesi üzerine yerleştirilerek ön taraftan alet iletimi **b)** Aletlerin hastanın arka tarafına yerleşimi ve aletlerin arkadan iletimi **c)** Aletlerin hastanın yan tarafına yerleşimi

EI aleti aktarım yöntemleri

Hasta tedavisi sırasında aletlerin sıralı olarak hekime iletimi ve alet değişimi; yardımcı personelin doğru yapması gereken en temel becerilerinden birisidir. Bu işlem doğru uygulandığı takdirde hekim dikkatini çalışma alanı dışında şeylere yönlendirmemiş olur. Aktarım işleminin aynı zamanda aspiratör ucunu ve hava- su spreyini de kontrol eden yardımcı personel tarafından bu işlemler aksatılmadan yapılması, işlem sırasında hareket ve zaman tasarrufu sağlar. Alet değişimi sırasında operasyon alanının daima temiz tutulması, temiz ve kullanılmış aletlerin karıştırılmaması da yardımcı personelin sorumlulukları arasında yer alır. Bu amaçla tedavi takımlarının işe özel olarak önceden hazırlanmış ve sıraya konmuş olması, setin hasta ve yardımcı personele en yakın mesafede tutulması gerekir.

Ağız içinde biriken sıvıların tahliyesi ve dışların izolasyonu

Su veya serum fizyolojik gibi sıvılar; gerek restoratif gerekse cerrahi uygulamalar sırasında yoğun bir şekilde kullanılır. Ergonomik çalışma modelinde hasta genellikle sirtüstü yatay pozisyonda konumlandırıldığı için gerek tükürüğün, gerekse çalışma sırasında aletlerden kaynaklanan ve ağızda biriken sıvıların ve işlem sırasında ortaya çıkan debrislerin etkili bir biçimde tahliye edilebilmesi son derece önemli bir konudur. Bu amaçla; ünit sistemindeki şebeke suyunun akis hizıyla çalışan basit tükürük emici sistemlerinin yerine yüksek emis hızına sahip aspiratörlerin tercih edilmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Çünkü geleneksel tükürük emici sistemlerin, boruda biriken kontamine sıvıların suyun akışına bağlı olarak ağız içerisine geri boşaltma riskleri de vardır. Bu sistemlerin en uygun kullanımı, yapılan bölgesel güçlü emişin ağız içerisinde desteklenmesi amacıyla olabilir. Ayrıca çalışma sırasında oral kavitenin bölgesel veya bütünüyle yıkanması da gerekebilir. Bu amaçla hava-su

şırıngaları kullanılabileceği gibi, özellikle cerrahi alanların yıkanması amacıyla steril serum fizyolojik solüsyonlarının enjektör yardımı ile alana püskürtülmesi de söz konusudur. Dişlerin, ağız içerisindeki sıvılardan izolasyonunda geri emiş sistemleri kadar, diş ile ağız ortamı arasında bariyer oluşturan pamuk rulo tamponların ve özel lastik örtülerin (rubber dam)kullanımı da önemli bir yer tutar. Özellikle kanal tedavisi uygulamalarında ve adeziv di hekimliğinde bu örtülerin mutlaka kullanılması gerekir.

Etkin bir aspirasyon için bazı kurallara uyulması gerekir. Aspiratöre yapılan işe göre uygun emici uç takılmalıdır. Genel diş hekimliği uygulamalarında ucu geniş ve açılı kesilmiş standart uçlar, cerrahi uygulamalar içinse ucu daraltılmış uçlar tercih edilebilir. Aspiratör ucu, hekim ayna ve döner aletleri ağza yerleştirmeden önce yerleştirilmelidir. Emici uç; çalışılan dişlerin yardımcı personel tarafından tutulur. Yani; hastanın sağ dişleri tedavi edilirken dişlerin lingualinden, sol arktaki dişler tedavi edilirken de bukkal yüzeylerinden sıvı emişi yapılır. Aspiratör ucu, mümkün olduğunca yakın mesafede ve dişlerin oklüzal veya insizal yüzeylerinden çok az yukarıda tutulur. Yardımcı personel sağ eli ile emici ucunu, sol el ile hava-su spreyni tutarken, hekime el aleti iletilmesi gerekirse; aspiratör ucu ağız dışına çıkartılır ve spreysel aspiratör ucunu tutan ele alınır. Boş kalan el ile hekime alet transfer edilir.